

NEW SURVEY OF LONDON LIFE AND LABOUR

AF EVEN MARSTRAND

DA jeg i Foraaret 1906 første Gang havde Adgang til British Museums Læsesal, fangedes min Opmærksomhed af en Række statelige Bind i hvidt Kalveskind med Guldtryk, som stod paa en af de nationaløkonomiske Reoler. Det var Charles Booths »Life and Labour of the People in London«, som var blevet afsluttet 1902. Charles Booth var en rig Skibsreder, der midt i Firserne besluttede at anvende sin Tid og sine Penge paa grundigt at undersøge Fattigdommens Udbredelse og Aarsager, og i det hele de sociale og religiøse Forhold, i Verdens største By. Det Værk, som han og hans Medarbejdere udarbejdede, blev ikke blot stort af Omfang (17 Bind), men det var et Pionerarbejde. Det blev Forbilledet for en Række Undersøgelser af forskellige Byer og Egne baade i England og andensteds.

Charles Booths Undersøgelser angik nærmest Tiden omkring 1890. Efterhaanden som man fjernede sig fra den Tid, følte der Trang til gennem en ny Undersøgelse at faa fastslaaet, hvilke Forandringer den stærke Udvikling paa det sociale Omraade havde fremkaldt i den londonske Befolknings Levekaar og hele Tilstand. Omsider tog i 1928 »London School of Economics« Initiativet til en ny selvstændig Undersøgelse, hvorved nogle af denne Lærestalts mest fremtrædende Mænd, f. Eks. Direktøren Sir William Beveridge og Professor Arthur Bowley har medvirket. Hovedredaktøren, som har holdt alle Traade i sin Haand, var Sir H. Llewellyn Smith, der som ung var Booths Medarbejder.

Resultatet foreligger nu i »The New Survey of London Life and Labour«, der er udkommet i 9 Bind i Aarene 1930—35. At dette Værk er adskilligt mindre end Booths, skyldes ikke blot Stoffets Sammentrængning, men ogsaa bl. a., at der helt er set bort fra en Undersøgelse af de religiøse Forhold. Paa den anden Side spænder det nye Værk geografisk videre, idet Booth holdt sig alene til County of London, der nu har ca. 4½ Mill. Indb., mens den nye Undersøgelse ogsaa medtager 9 Kommuner med over 1¼ Mill. Indb. uden for Grevskabets Grænser. Ligeledes er der i det nye Værk, som det skal vises, Undersøgelser, hvortil Booth ikke havde noget tilsvarende. Her kan kun fremdrages nogle Hovedtræk, navnlig saadanne, som har metodologisk Interesse ved sociale Undersøgelser.

Indledningsbindet (Vol. I. Forty Years of Change. London 1930. 438 S.) fremfører særlig de Data til Belysning af Udviklingen i London, som en Bearbejdelse af den foreliggende officielle og uofficielle Statistik kan fremskaffe. Her skriver bl. a. Professor Bowley om Areal og Befolkning. Han paaviser den centrifugale Bevægelse, som jo ogsaa kendes fra andre Stor-

byer, idet Byens Centrum affolkes, mens Yderkredsene vokser. Med Hensyn til Befolkningens Bevægelser er Fødselshyppigheden i London fra 1891 til 1928 gaaet ned fra 31,9 til 16,2 pr. 1000 Indb., Dødeligheden fra 21,1 til 12,1 og Fødselsoverskuddet følgelig fra 10,8 til 4,1. I andre Kapitler behandles Forandring i Leveomkostninger, Løn og Arbejdstid, Husleje o. s. v. Et morsomt Kapitel, især for dem, der ved Besøg fra Tid til anden har lagt Mærke til Forandringerne, er det, som handler om Trafikken. Stigningen og Forskydningerne i de forskellige Trafikmidlers Benyttelse fremgaar bl. a. af følgende Tal: I 1902 foretog hver Indbygger i Storlondon gennemsnitlig 70 lokale Jernbanerejser, 51 Sporvognsrejser og 42 Omnibusrejser, i 1928 118 Jernbanerejser, 135 Sporvognsrejser og 243 Omnibusrejser; det er saaledes især Omnibussen (Motorbussen), som har haft voksende Betydning. Om Arbejdslosheden skriver Beveridge. Det kan om hele Værket siges, at Arbejdslosheden her indtager en meget mere fremtrædende Plads end i Booths Værk, og det skønt de mere specielle Undersøgelser især omfatter de forholdsvis gunstige Aar 1929—30, og skønt London ikke har været nær saa stærkt ramt som Kulminedistrikterne og Nordenglands Fabrikegne. Ogsaa Fattigforsørgelsens og Kriminalitetens Udvikling i London i de 40 Aar behandles i første Bind.

Men de egentlige Resultater af selve den nye Undersøgelse fremlægges i de 8 følgende Bind.

Der er tre Bind om Erhvervslivet (*London Industries*. Vol. II 1931. 492 S. — Vol. V. 1933. 435 S. — Vol. VIII. 1934. 323 S.). Dels gennem Mænd og Kvinder, der i Forvejen var fortrolige med de forskellige Grene af Erhvervslivet, dels gennem Værkets egne Undersøgere er det lykkedes at fremskaffe en Række Monografier, der ikke blot angaar alle de vigtigste Industriegrene, der har hjemme i London, men ogsaa Handel, Transport til Søs og til Lands, Husgerning m m. Da Oplysningerne er indsamlede og bearbejdede af saa mange forskellige, bliver Fremstillingen naturligvis ikke helt ensartet, men der er dog visse Forhold, som bestandig søges belyst: Den tekniske Udvikling i vedkommende Erhvervsgren siden Charles Booths Tid, Bedrifternes Organisation, Arbejderes og Arbejdsgiveres Organisering, Løn og Arbejdstid, Beskæftigelsens Regelmæssighed, Ferieordning, Adgang til Rekreation af forskellig Art o. s. v. Der er lagt an paa at give et saa intimt Billede som muligt af det Milieu og den Atmosfære, hvori vedkommende Fags Arbejdere lever. For dem, der ikke indtil saadanne Detailler kan interessere sig for engelske Forhold, kan dog Skildringen have Betydning ved at pege paa, hvordan en lignende Indtrængen i Erhvervslivets menneskelige Side vilde kunne foretages herhjemme. Paa Enkeltheder kan jeg ikke her gaa ind. Men det kan fremhæves, hvordan navnlig Beskrivelsen af Beklædningsindustrien (II, S. 251—349) viser, at de elendige Arbejdsvilkaar, særlig i Østlondon, som var en Følge af »Sweating«, nu ikke mere findes. Dertil har jo navnlig Lovgivningen om Lønraad (Trade Boards), som begyndte før Krigen og udvidedes efter den, bidraget. En anden Forandring til det bedre, nemlig i Retning af mere regelmæssig Beskæftigelse, er foregaaet med Dokarbejdet (II, S. 387—426), hvor der er indført en Registrering af de arbejdssøgende.

Men med Hensyn til Metoden ved sociale Undersøgelser er der særlig Grund til at fremhæve den anden Række af Bind, der handler om de sociale Vilkaar. (*Survey of Social Conditions*. Vol. III. 1932, 475 S. — Vol. VI. 1934. 468 S.). Hertil slutter sig to Bind med Kort (Vol. IV og Vol.

VII). Disse Bind falder igen hver for sig i fire Dele: 1) Husundersøgelsen. 2) Gadeundersøgelsen med tilhørende Kort over Fordelingen af de økonomiske Klasser. 3) Specielle Studier. 4) Beskrivelse af de enkelte Boroughs (de 28 i County of London og de 9 andre), som den hele Survey omfatter.

Af disse Afdelinger paakalder igen Husundersøgelsen (The House Sample Analysis) fortrinsvis Opmærksomheden. Man har udvalgt en stor Mængde Huse over hele det undersøgte Areal og ladet særlige Undersøgere direkte ved Besøg konstatere Beboernes Forhold paa en Række Punkter. En saa direkte Undersøgelse blev ikke foretaget af Charles Booth, men Forbilledet findes i Arbejder dels af Rowntree og dels af Bowley i Forbindelse med andre angaaende Forholdene i engelske Provinsbyer. Det er ogsaa Professor Bowley, der har forestaaet denne Undersøgelse og fremlægger dens Resultater. Her skal siges lidt om Metoden og nogle Hovedresultater.

Det er Familierne, hvis Forhold man vil undersøge. Om de større Fælleshusholdninger (Logishuse, Anstalter o. s. v.) vil man andensteds i Værket finde nogle Oplysninger. Men i denne Undersøgelse indskrænker man sig til Familiehusholdninger. Man faar fat paa Familierne ved at udvalge et vist Antal Huse, enten disse rummer en eller flere Familier. Udvalget af Huse og dermed af Familier vilde kunne gøres større eller mindre, men Professor Bowley gaar ind for den intensive Metode, naar han siger: »For saa vidt vi har Valget, faar vi et fuldstændigere Indblik ved at øge Antallet af Enkeltheder, der undersøges, end ved at øge Antallet af indbefattede Familier«. Faktisk har man af praktiske, væsentlig finansielle, Grunde maattet indskrænke sig til ca. 30000 Familier paa hele Omraadet.

Men hvordan udtage de paagældende Huse? Der er efter Bowley to videnskabeligt forsvarlige Metoder, der sikrer, at man faar et tilfældigt Udvalg (a random sample). Den ene er Lotterimetoden: man udtrækker blandt Numrene paa alle de mulige Objekter saa mange, som svarer til det Antal, man vil undersøge. Den anden er den, at man af en Liste, hvor alle de mulige Objekter er anført i Nummerorden, udtager f. Eks. hver 50de, altsaa Nr. 1, 51, 101 o. s. v. eller Nr. 2, 52, 102 o. s. v., til man er Listen igennem. I dette Tilfælde har man valgt den sidste Metode, fordi man ikke blot vilde have Besked om London som Helhed, men ogsaa om de enkelte ret smaa Distrikter, og ved Lotterimetoden risikerede man, at man i et Distrikt fik forholdsvis mange Numre, i et andet forholdsvis faa. Faktisk har man for at faa tilstrækkeligt store Tal udtaget forholdsvis flere Huse i de smaa Boroughs end i de større. Og ved Fremstillingen af Resultaterne har man fjernet denne Uligheds forstyrrende Indflydelse.

Efter at saaledes de Huse, der skulde undersøges, var udtaget, blev det overladt til specielle Undersøgere at henvende sig paa de paagældende Steder. I alle Tilfælde skulde der tilbageleveres et Kort for hvert udtaget Hus. Men en Udfyldning af Kortet skulde ikke foretages, hvis Familien efter Overhovedets Stilling hørte til Middelklassen eller de højere Klasser. For Arbejderfamiliers Vedkommende skulde Kortet saa vidt muligt udfyldes med de krævede Oplysninger. Men det lykkedes ikke altid. Omtrent 5 pCt. af Kortene gik til Spilde. Af Resten faldt 28 pCt. paa, hvad der under eet kaldes Middelklassen, skønt de højere Klasser er indbefattet derunder, mens de 72 pCt. som henhørende til Arbejderklassen var Genstand for Bearbejdelse. (Om Metoden se III, S. 29—36).

Blandt de Forhold, som oplyses ved denne Undersøgelse, kan nævnes Beboelseslejlighedernes Art og den Leje, der betales for dem. Tydeligt ser man den Forskel i Beboelsesmaaden, som der er mellem London (og andre engelske Byer) og Fastlandets Storbyer. Den Slags Etagelejligheder (Flats), som er næsten eneraadende i København, navnlig for Arbejderklassen, beboedes kun af 6 pCt. af Husundersøgelsens Arbejderfamilier, 23 pCt. beboede særskilte Huse og 29 pCt. en Del af et Hus (der vel oprindeligt var bygget til een Familie); 18 pCt. beboede en Del af Lejligheden og lejede Resten ud, og 24 pCt. boede til Leje hos andre Lejere. Med Hensyn til Antal af Værelser var tre Værelser pr. Familie mest almindeligt (32 pCt. af Familieme). Omtrent lige mange, 23 pCt., beboede to Værelses og fire Værelses Lejligheder. Og lige mange, 11 pCt., boede i Etværelses Lejligheder og i Lejligheder med 5 eller flere Værelser. Om Huslejen findes ret detaillerede Oplysninger, af hvilke dog her kun kan anføres, at for de Familier, der boede til Leje, var den gennemsnitlige Husleje omtrent 12 Shilling om Ugen, hvad der svarede til 15 pCt. af Familiens Indkomst ved fuldt Arbejde. Udbredelsen af overbefolkede Lejligheder er undersøgt baade efter den sædvanlige Standard (2 eller flere Personer pr. Værelse) og efter en mere indviklet Standard, som Sundhedskommissionen i Manchester har opstillet, og efter hvilken der fordres Adskillelse af de to Køn efter 10 Aars Alderen o. s. v. Efter den almindelige Standard levede en Fjerdedel af Undersøgelsens Personer i overbefolkede Lejligheder.

Hovedsagen er dog Oplysningerne om de undersøgte Arbejderfamiliers Lon- og Indkomstforhold og den derpaa hvilende Bestemmelse af, hvor mange der efter *Charles Booths* Standard, naturligvis med Hensyntagen til Forandringer i Prisniveauet, faldt under den saakaldte Fattigdomsline. Man søgte i første Række Lønnen ved fuld Beskæftigelse, men ved Beregning af Familiernes Fortjeneste tog man Hensyn til de Skaar i Lønnen, som Sygdom, Arbejdsløshed o. s. v. fremkaldte i Undersøgelsens Uge (som var forskellig i forskellige Tilfælde, men i al Fald laa i Aarene 1929 eller 1930). For omtrent 20,000 Mænd i hele det undersøgte Omraade fandt man en Gennemsnitsløn ved fuldt Arbejde af 62 Sh. 8 d. ugentlig. 11,000 voksne Kvinder deltes i de industrielt beskæftigede med en gennemsnitlig Ugeløn af 33 Sh. 6 d. og Kontordamer med ca. 42 Sh. Kun for Mændenes Vedkommende har det været muligt at sammenligne med *Charles Booths* Resultater for 1893, der ganske vist fremkom ved Anvendelsen af en langt mere ekstensiv Metode. Regnes Stigningen i Leveomkostninger til 80 pCt., bliver der en Fremgang i Reallønnen paa ca. 9 pCt.

Ved Beregningen af Familiernes Indkomst har man slaet de forskellige Familiemedlemmers Indtægt sammen. For Resten kan det bemærkes, at der flere Steder i Værket sættes et Spørgsmaalstegn ved denne Fremgangsmaades Rigtighed. Ofte vil en voksen Søn eller Datter vel betale for sig, men i øvrigt beholde den overskydende Indtægt for sig selv, saa at der ikke er Tale om Samling til een Fond (pooling). Man har imidlertid fulgt den sædvanlige Metode, der til Resultat giver en gennemsnitlig Indkomst for de undersøgte Familier af 78 Sh. ugentlig. For Sygdom og Arbejdsløshed i Undersøgelsesugen fradrages 3 Sh. 6 d. Idet man regner med $49\frac{1}{2}$ Arbejdsuger i Aaret, naar man til en Aarsindkomst af £ 184 (godt 4100 Kr. med den nuværende Sterlingkurs).

I sidste Række sigter Undersøgelsen ligesom Charles Booths paa at fastslaa Fattigdomsprocenten og Aarsagerne til Fattigdommen. Booth undersøgte kun Familier med Skolebørn, og man bruger derfor i den nye Undersøgelse kun Familier med Børn fra 3 til 14 Aar til Sammenligning. Efter Booths Undersøgelse faldt 37 pCt. af Familierne under Fattigdomslinien, efter den nye paa Grundlag af Undersøgelsesugens Indkomst kun 10,7 pCt. af Familierne. Blandt Aarsagerne til Fattigdommen hos de Familier, der kommer ned under Linien, optræder Arbejdsløsheden hyppigst.

Medens Husundersøgelsen for Londons Vedkommende er noget nyt, er Gadeundersøgelsen (The Street Survey) med de tilhørende Kort i Hovedsagen kun en Gentagelse af Booths Arbejde. Hovedkilden har nu som i Booths Tid været Oplysninger fra Skoleautoriteterne. I Inddelingen af Befolkningen i Indkomstklasser er der foretaget en Simplificering. Booth havde 8 Klasser, hvoraf de fire første i forskellig Grad laa under Fattigdomslinien, mens to omfattede Arbejderbefolkningen over denne Linie, en Middelklassen og en de højere Klasser. I den nye Undersøgelse opererer man kun med 4 Klasser: P (poor), d. v. s. alle under Fattigdomslinien, U (unskilled), blandt hvilke de ikke-faglærte Arbejdere danner Hovedmassen, S (skilled), d. v. s. den bedre stillede Del af Arbejderne og M (middle class), som omfatter alle andre. Hovedresultatet af denne Undersøgelse er, at 9,5 pCt. af hele Befolkningen lever under Fattigdomslinien.

Paa de tilhørende Kort har man med Farver (blaa for P, violet for U, lyserrød for S og mørkere rød for M) angivet de forskellige Gaders overvejende Karakter. Hvor denne ikke er nogenlunde ensartet, har man anvendt Striber af en anden Farve oven paa Bundfarven. Sort Farve er forbeholdt de Gader, hvor den laveste Klasse, fördærvede eller ligefremme forbryderiske Elementer, holder til. Den talmæssige Undersøgelse saa vel som Kortene viser, at ikke blot er Fattigdommen i det hele mindre i London nu end for 40 Aar siden, men den er ogsaa mindre koncentreret til enkelte Bydele.

Blandt de mere specielle Undersøgelser i Bind III og Bind VI, der for en stor Del uddyber de Problemer, der er dukket frem under de to store Undersøgelser, skal kun enkelte nævnes. Der er en stor og instruktiv Afhandling om Londons Boligproblem (VI, S. 155—222). Særlig bemærkelsesværdig er en Afhandling af Miss F. A. F. Livingstone om Husførelsens og Kogekunstens Forhold til Fattigdommen (VI, S. 299—335). Her behandles mere indgaaende et Problem, som gentagne Gange strejffes andensteds i Værket: Kan en Families økonomiske Stilling alene bedømmes efter dens Indkomst, eller er der ikke Grund til at inddrage den Tid og den Evne, der er til Raadighed for en god Madlavning og en fornuftig Husførelse, i Betragtningerne? Der klages over, at den Husholdningsundervisning, der gives i Skolerne, ikke bærer tilstrækkelig Frugt, fordi der hengaar for lang Tid, inden Eleverne faar praktisk Brug for den i egne Hjem. En anden Afhandling i samme Bind handler om Aandssvaghed og Fattigdom.

Det afsluttende Bind (Vol. IX. *Life and Leisure*. 1935. 445 S.) bringer især, som Titelen viser, en Række Afhandlinger om, hvad den londonske Arbejderbefolkning faar Fritiden til at gaa med. Det er Spørgsmaal, som jo har faaet større Betydning, fordi Arbejdstiden siden Charles Booths Tid er blevet sat saa betydeligt ned. Her tales om de mere passive Former for Tidsfordriv,

blandt hvilke Filmen og Radioen er kommet til at indtage saa betydningsfulde Pladser, og de mere aktive i Form af Sport og Fritidsbeskæftigelser. Saa faar man ogsaa Besked om, hvad der er gjort i London for Undervisning af Voksne og om Arbejderklubberne. Især gives der udførlige Oplysninger om, hvad der gøres for Drengene og Piger i Overgangsalderen; her er jo blandt andet Spejderbevægelsen kommet til at spille en stor Rolle. Endelig er der nogle nærmest moralstatistiske Afhandlinger. Drikkeriet er afgjort taget af, men da Spiritus er blevet dyrere, sluger Udgiften dertil fremdeles lige saa stor en Procent af den gennemsnitlige Arbejderfamilies Indtægt. Mens Drukkenskaben er taget af, har Spillelidenskabene i alle dens Former faaet mere Raaderum. I et Kapitel om seksuelle Udskejelser paavises det, at den egentlige Prostitution er taget af i London, men Omgangen mellem Kønene er blevet langt friere, og den offentlige Mening er blevet mere tolerant paa disse Omraader. Endelig behandles Spørgsmaalet om Kriminaliteten; man har bl. a. foretaget Undersøgelser af Tilbøjeligheden til Tilbagefald. Som en lille Tilgift kommer til sidst en Række smaa Skitser, hvori Arbejdere eller deres Hustruer beskriver deres daglige Levekaar. Man faar deri bekræftet den forholdsvis gode Boligstandard, som er de engelske Arbejders største Aktiv. Men i øvrigt faar man ogsaa stærke Indtryk af Arbejderlivets Usikkerhed, navnlig for nogle Dokarbejdere i Syd-London.

Alt i alt indtager dette nye Værk med sine mangfoldige Oplysninger en værdig Plads ved Siden af Booths Pionerarbejde. Det bærer Vidnesbyrd om Englændernes Energi og Evne til at iagttage det virkelige Livs Foreteelser og ordne disse Iagttagelser. Og det giver gennem de Metoder, som er anvendt, den sociale Forskning i andre Lande frugtbare Tilskyndelser.
